

Orta Vadeli Program 2024-2026

Özet Bilgi

06.09.2023

Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığınca hazırlanan Orta Vadeli Program 2024-2026 açıklandı. Temel makroekonomik büyüklüklerin ve politikaların belirlendiği Orta Vadeli Program (2024-2026) **06 Eylül 2023 tarihli ve 32301 (mükerrer) sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.**

Orta Vadeli Program'da 2024-2026 dönemine ilişkin

- Enflasyon,
- İstihdam,
- Büyüme gibi

Temel makro ekonomik hedefler yer alıyor.

- 2023 büyüme beklentisi bir önceki programa göre yüzde 5'ten yüzde 4,4'e
- 2024 büyüme hedefi yüzde 5,5'ten yüzde 4'e,
- Önceki programda yüzde 24,9 olarak belirlenen 2023 enflasyon tahmini yüzde 65'e,
- 2024 enflasyon tahmini ise yüzde 33

Olarak revize edilmiş.

*****Program içeriği ile ilgili olarak Çevre kapsamındaki Özet Bilgi:**

Programda çevre kapsamında aşağıda belirtilen konulara ağırlık verilmiştir.

- Yeşil ve dijital dönüşüm (Sayfa 34-35-36),
- 2053 net sıfır karbon hedefi, Sıfır atık (Sayfa 32),
- Sınırdaki karbon düzenleme mekanizması (SKDM) (Sayfa 31,36,37)
 - Karbon fiyatlandırma mekanizması & vergiler (Sayfa 26, 31)
- Çevre, Çevresel, Sosyal ve Yönetişimsel (ÇSY) kriterleri, yerli üretim ile çevreci araçlara öncelik verilmesi (Sayfa 18-29-31),
 - Çevresel, Sosyal ve Yönetişimsel raporlamalarına yönelik üçüncü taraf güvence ve doğrulama sisteminin kurulması ve bu kapsamdaki verilerin oluşturulacak sisteme entegrasyonu sağlanması (Sayfa 36)
 - Çevresel, Sosyal ve Yönetişimsel kriterler çerçevesinde uluslararası finans piyasalarına katılımın hızlandırılması, yeşil dönüşüme yönelik yenilikçi ve sürdürülebilir finansman araçları geliştirilmesi (Sayfa 36)
- Enerji tüketiminde verimliliğin artırılması (Sayfa 31)
- Emisyon ticaret sistemi (ETS) (Sayfa 31)

Orta Vadeli Program 2024-2026

Özet Bilgi

06.09.2023

- Endüstri bölgeleri, organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri ve özel yatırım yerlerinin, hammaddeye erişim, lojistik, enerji, demiryolu, liman bağlantısı ve çevre boyutu açısından tedarik zincirine uygun ve sürdürülebilir şekilde oluşturulması amacıyla alternatif yöntemler geliştirilmesi (Sayfa 39)
- İklim değişikliği politikaları,
 - 2023'ün ilk yarısındaki olumlu gelişmelere rağmen, para birimi değer kaybeden ülkelerde kur geçişkenliğinin ithalat fiyatları üzerinde oluşturacağı baskı, Rusya-Ukrayna savaşı ile tahıl koridorundaki belirsizliğin gıda, enerji ve gübre fiyatlarında yol açabileceği dalgalanma ve tarımsal üretim üzerinde iklim değişikliği kaynaklı gelişmeler gibi riskler (Sayfa 8)
 - Deprem sonrası yeniden yapılanma çalışmaları (Sayfa 19)

*** Çevre dışındaki konular ile ilgili Özet Bilgi:

Dolar/TL tahminleri

- 2023 yılında **dolar**/TL kuru, ortalama olarak 23,88 seviyesinde olması beklenirken, yıl sonunda bu seviyeye ulaşabilmek için gereken dolar/TL kuru 30,40 olarak tahmin ediliyor.
- 2024, 2025 ve 2026 yılları için ise sırasıyla yüzde 54, yüzde 19,4 ve yüzde 8,8 oranlarında artışlar öngörülmüyor.
- Kişi başı gelir 2023'te 12,415 dolar olarak tahmin edilirken, 2024'te 12,875 dolar ve 2025'te 13,717 dolar olması öngörülmüyor.

Cari açık, ihracat ve turizm gelirleri

- Turizm gelirleri 2023'te 55.6 milyar dolar, 2024'te 59.6 milyar dolar, 2025'te 64.7 milyar dolar, 2026'da ise 71.3 milyar dolar olarak hedefleniyor.
- İhracat tahminleri 2023 için 255 milyar dolar, 2024 için 267 milyar dolar, 2025 için 283.6 milyar dolar, 2026 için 302.2 milyar dolar olarak belirtiliyor. İthalat tahminleri ise 2023 için 367 milyar dolar, 2024 için 372.8 milyar dolar, 2025 için 388.9 milyar dolar, 2026 için 414 milyar dolar olarak öngörülmüyor.
- Cari işlemler açığı 2023'te 42.5 milyar dolar, 2024'te 34.7 milyar dolar, 2025'te 31.7 milyar dolar, ve 2026'da 30 milyar dolar olması bekleniyor.

Ayrıca, OVP'ye yapısal reformların da dahil edildiği ve makroekonomik istikrarın sağlanması ile enflasyonun düşürülmesinin hedeflendiği belirtiliyor. Para politikası, dönemin ihtiyaçlarına göre güncellenecek ve Merkez Bankası bağımsızlığını koruyacak.

1. Temel Ekonomik Büyüklükler

2024-2026 yılları vergi yükümlülükleri konusunda kabaca bir fikir vermesi için, Programda bu yıllar için öngörülen bazı temel hedef ve beklentilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Orta Vadeli Program 2024-2026

Özet Bilgi

06.09.2023

Tabloda 2022 için gerçekleşme, 2023 için gerçekleşme tahmini, sonraki yıllar için ise program büyüklükleri yer almaktadır.

	2022	2023	2024	2025	2026
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	15.012	25.483	41.159	52.942	62.997
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	906	1.067	1.119	1.205	1.318
GSYH büyümesi (Zincirlenmiş hacim endeksi % değişim)	5,5	4,4	4,0	4,5	5,0
TÜFE yılsonu, % değişim	64,3	65,0	33,0	15,2	8,5
Genel Bütçe Vergi Gelirleri (Milyar TL)	2.383,6	4.323,8	7.480,8	9.613,5	11.467,6
Vergi yükü (Sosyal Güvenlik Primleri Dahil, red ve iadeler hariç, %)	20,8	22,9	24,5	24,3	24,4
Vergi yükü (Sosyal Güvenlik Primleri hariç, red ve iadeler hariç, %)	16,0	17,0	18,2	18,2	18,3

2. Program Döneminde Uygulanacak Politika ve Tedbirler

Orta Vadeli Programda; vergi, kayıt dışı ekonomiyle mücadele ve teşvik ve desteklerler ilgili olarak özetle aşağıdaki politika ve tedbirlerin uygulanması öngörülmüştür.

a) Vergi Politikası Tedbirleri

- Kamu mali yönetiminde sürdürülebilir ve sağlıklı gelir kaynaklarının artırılması için vergi tabanının genişletilmesi ve vergilemede gönüllü uyumun artırılmasına yönelik çalışmaların sürdürülmesi.
- Vergi politikalarında büyüme ve sosyal adalet ilkeleri ekseninde yatırımı, istihdamı, üretimi, ihracatı ve rekabet ortamını destekleyen gelir politikalarının önceliklendirilmesine devam edilmesi.
- Vergi harcamalarının gözden geçirilmesi, etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimlerin kaldırılması. Programda bu faaliyet için 2024 3. çeyrek sonuna kadar yasal düzenleme yapılması öngörülmüştür.
- Kamu gelirlerine yönelik tahsilat performansının artırılması, vergi cezalarının caydırıcılığı güçlendirecek şekilde gözden geçirilmesi.
- Gelir, kurumlar, katma değer vergileri kanunları ile vergi usul kanununun, vergilemede adalet, eşitlik, öngörülebilirlik ve şeffaflık ilkeleri temelinde, vergi tabanının genişletilmesine ve gönüllü uyumun artırılmasına destek veren, sade ve kolay uygulanabilir bir yapı oluşturulmak amacıyla güncellenmesi yönünde düzenlemelerin hayata geçirilmesi, orta vadede doğrudan vergilerin payının artırılması. Program ekinde yer alan tabloda, bu faaliyet için 2024 3. çeyrek sonuna kadar yasal düzenleme yapılması öngörülmüştür.
- Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde müktesebata ve üyesi olduğumuz diğer uluslararası kuruluşlarca vergisel alanda belirlenen standartlara uyum çalışmalarına devam edilmesi.
- Vergi gelirleri ve bütçe açığı tahmini

Orta Vadeli Program 2024-2026

Özet Bilgi

06.09.2023

- Vergi gelirleri 2023 için 4 trilyon 270 milyar TL, 2024 için 7 trilyon 407 milyar TL, 2025 için 9 trilyon 523 milyar TL, 2026 için 11 trilyon 349 milyar TL olarak tahmin ediliyor.
- Bütçe açığı ise 2023 için 1.6 trilyon TL, 2024 için 2.65 trilyon TL, 2025 için 1.82 trilyon TL, 2026 için 1.82 trilyon TL olarak bekleniyor.
- İşsizlik oranları da 2023 için yüzde 10.1, 2024 için yüzde 10.3, 2025 için yüzde 9.9, 2026 için yüzde 9.3 olarak öngörülüyor.

b) Kayıt dışı ekonomiyle mücadele tedbirleri

- Kayıt dışılıkla mücadelenin, teknolojik imkânlardan daha çok faydalanılarak tüm tarafların etkin katılımıyla yürütülmesi.
- Dijital faaliyetlerdeki kayıt dışılığı kavrayacak ve yatırım ortamının cazibesini artıracak vergi uygulamalarının geliştirilmesi.

c) İdari yapı ve uygulamalarla ilgili tedbirler

- Vergi idaresinin fiziki, beşerî ve teknolojik altyapısının geliştirilmesi.
- Vergi istatistikleri ve bu alandaki raporların daha kapsamlı bir şekilde yayımlanmasının sağlanması.
- Mükelleflere sunulan hizmetlerin ve uygulamaların etkinliğinin artırılması, son teknolojik gelişmeleri kapsayan yeni nesil iletişim kanalları kullanılarak mükelleflere 7/24 gerçek zamanlı hizmet sunulması.

d) Teşvik ve desteklerle ilgili tedbirler

- Yatırım teşvik sisteminin sadeleştirilerek yeniden yapılandırılması, yatırımların katma değer, ithalat bağımlılığını azaltma, teknolojik kapasite, rekabet, araştırma ve geliştirme, yeşil ve dijital dönüşüm gibi unsurlar çerçevesinde değerlendirilerek önceliklendirilmesi.
- Proje Bazlı Teşvik sisteminin nitelikli yatırım konularına odaklanması, nitelikli alanlardaki yatırımların bütüncül bir şekilde desteklenmesi.
- Ölçek veya teknoloji yetersizliği nedeniyle yurtiçi üretim kapasitesi oluşturulamayan ürünlerde teknoloji transferine dayalı ortaklıkları da içeren yatırımların özendirilmesi.
- Yatırım ortamının iyileştirilmesine ve yatırım ortamını etkileyen mevzuat değişikliklerinde öngörülebilirliği artırmaya yönelik özel sektör ile kamu kurumları arasındaki koordinasyon, işbirliği ve diyalog mekanizmalarının güçlendirilmesi, Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu (YOİKK)'nın yapısının daha etkin hale getirilmesi.
- Yeni sera kurulumu ile sera yenileme yatırımlarının desteklenmesi.
- Turizm, taşımacılık, finansal hizmetler ve danışmanlık, eğitim, sağlık, dizi/film ve animasyon başta olmak üzere kültür endüstrileri, yurtdışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik alanlarında verimlilik ve rekabet gücünü esas alan döviz kazandırıcı hizmet ticaretinin desteklenmesi.

Orta Vadeli Program 2024-2026

Özet Bilgi

06.09.2023

- Yatırımcıların faydalanması için uygun yatırım yerlerini içeren yatırım yeri envanteri oluşturulması. Bu faaliyet için 2025 1. Çeyrek sonuna kadar idari düzenleme yapılması öngörülmüştür.
- Başta organize sanayi bölgeleri ve endüstri bölgeleri olmak üzere planlı sanayi alanlarının genişletilmesi, stratejik ve büyük ölçekli yatırımlar için yer temininde ve kamulaştırma süreçlerinde yeni bir mekanizma geliştirilmesi. Bu faaliyet için 2024 3. çeyrek sonuna kadar idari düzenleme yapılması öngörülmüştür.

e) Ar-Ge ve teknoloji teşvikleriyle ilgili tedbirler

- Ar-Ge teşviklerinin, stratejik teknoloji alanlarında ülkede birikim oluşumuna katkı sağlayacak şekilde güdümlü hale getirilmesi.
- Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin altyapıları ve kuluçka merkezlerinin desteklenerek yaygınlaştırılması, Ar-Ge, tasarım ve yenilik kapasitesinin güçlendirilmesi.
- Stratejik öneme sahip alanlarda, özel sektör, üniversite ve kamu Ar-Ge merkezlerinin bir araya geldiği büyük ölçekli platform ve ağ destekleri ile teknoloji ve ürün geliştirme süreçlerinin teşvik edilmesi, patentli teknolojilerin sanayiye aktarılmasının desteklenmesi.
- İlaç ve tıbbi cihaz sektöründe üretim, Ar-Ge ve ihracat altyapısının desteklenmesi.

g) Sosyal güvenlik konularıyla ilgili tedbirler

- Prim borçlarının takip ve tahsilat süreçlerinin etkinleştirilmesi. Program ekinde, bu konuda yapılacak idari düzenleme için öngörülen takvim 2024 3. çeyrek olarak yer almaktadır.
- Kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı ücretle mücadelede veri analizine dayalı risk odaklı denetim faaliyetlerinin artırılarak prim tabanının genişletilmesi.
- İstihdam teşviklerinden etkin olmayanların sonlandırılması, kadın, genç ve engellilere yönelik teşviklerin ağırlığının artırılarak teşvik sisteminin sade ve etkin bir yapıya kavuşturulması. Program ekinde yer alan tablodan, bu konuda 2025 2. çeyrek sonuna kadar kanunla düzenleme yapılmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Türkiye Orta Vadeli Program 2024-2020-Yeşil Dönüşüm Politika ve Tedbirleri

- İklim değişikliği ile ilgili** uygulamaların bütüncül bir biçimde ele alındığı **temel mevzuat hazırlığı tamamlanacaktır.**
- Ulusal Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)** hukuki altyapısı tamamlanarak **Avrupa Birliği Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizmasına (SKDM) uyumlu bir yapıda geliştirilecek.** Geçiş dönemi etkin bir şekilde değerlendirilerek **mali yükümlülük aşamasına yönelik gerekli hazırlıklar yapılacaktır.**

Orta Vadeli Program 2024-2026

Özet Bilgi

06.09.2023

- **2053 net sıfır karbon emisyon hedefi doğrultusunda uzun vadeli düşük emisyonlu kalkınma stratejisi**, kalkınma planlarıyla uyumlu olacak şekilde hazırlanmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.
- Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında firmalara yönelik **kaynak, süreç ve enerji verimliliği ile dijitalleşme gibi konularda sektörel yol haritaları** hazırlanacak, farkındalık artırma çalışmaları yürütülecektir.
- Başta AB olmak üzere ihracat pazarlarında rekabetçiliğin artırılması ve **tedarik zincirlerinde Türkiye'nin konumunun yükseltilmesi amacıyla Yeşil Mutabakat Eylem Planı güncellenecektir.**
- **İklim değişikliği ile mücadele hedefleri doğrultusunda, sera gazı emisyonlarının izlenmesi ve fiyatlandırılması için altyapı oluşturulacaktır.**
- **Enerji depolama, hidrojen ve karbon yakalama, kullanma ve depolama gibi teknolojiler** ile mikro-şebeke yönetimi ve dijitalizasyonun geliştirilmesine yönelik Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri desteklenecektir.
- AB'nin döngüsel ekonomi politikaları çerçevesinde hazırlıkları süren mevzuata uyuma ilişkin etki değerlendirmesi yapılarak **Ulusal Döngüsel Ekonomi Eylem Planı hazırlanacak**, sürdürülebilir üretim ve tüketim anlayışı çerçevesinde kaynak verimliliği ön planda tutularak maddesel geri kazanıma ve atık yönetimine öncelik verilecek, endüstriyel simbiyoz uygulamaları özendirilecektir.
- Yeşil ve döngüsel ekonomiye geçiş sürecinin işgücü piyasalarına etkileri analiz edilecek, **adil geçiş dikkate alınarak ortaya çıkacak yeni meslek grupları için işgücünün yetkinliği artırılacaktır.**
- Yeşil kamu alımları stratejileri geliştirilecek, **yeşil dönüşümü destekleyen satın alma kriterleri belirlenecektir.**
- Elektrikli araçların yaygınlaştırılması amacıyla **şarj istasyon ağı** geliştirilecek, özellikle yerli elektrikli araçların kullanımı desteklenecektir.
- Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı (YEKA) modeliyle **yerli ürün kullanım şartı** içerecek şekilde projeler geliştirilmeye devam edilecektir.
- **Yeşil dönüşüme yönelik finansman imkânları artırılacak**, mevcut destek mekanizmaları gözden geçirilecek, sürdürülebilir finans konusundaki kurumsal kapasite artırılarak yeşil finansman ekosistemi geliştirilecektir.
- Avrupa Birliği taksonomisi başta olmak üzere uluslararası taksonomi örnekleriyle uyumlu ve Türkiye'nin ihtiyaçlarını gözetken Ulusal Yeşil Taksonominin oluşturulmasına yönelik mevzuat çalışmaları yapılacaktır.

TKSD Haber: <https://tksd.org.tr/tr-TR/detay/hazine-ve-maliye-bakanligi-ile-strateji-ve-butce-baskanliginca-hazirlanan-orta-vadeli-program-2024-2026-aciklandi>

Orta Vadeli Program 2024-2026

Özet Bilgi

06.09.2023